

проведення перевірки необхідно враховувати можливість надання таких прав працівникам Антимонопольного комітету України, які залучаються до проведення перевірки. У зв'язку з цим під час підготовки подання доцільно передбачити у ньому обставини, які зумовлюють необхідність наділення працівників Антимонопольного комітету України окремими правами.

Якщо в ході перевірки було встановлено ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, що містять ознаки злочину, голова Комітету, відділення вирішують питання щодо надіслання правоохоронним органам відповідних матеріалів.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що на сьогодні одним зі шляхів, направлених на вирішення наявних проблем протидії злочинам у сфері державних закупівель, є налагодження взаємодії підрозділів захисту економіки Національної поліції України з іншими суб'єктами контролю за здійсненням державних закупівель.

Використання допомоги суб'єктів контролю за здійсненням державних закупівель у процесі протидії злочинам у сфері державних закупівель обумовлене такими чинниками: кожен із суб'єктів контролю наділений ексклюзивними правами щодо проведення контролю за здійсненням державних закупівель, якими не наділені підрозділи захисту економіки; працівники суб'єктів контролю володіють специфічними знаннями, які можна використовувати у процесі протидії злочинам у сфері державних закупівель шляхом залучення їх як спеціалістів.

1. Про публічні закупівлі: Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII // Відомості Верховної Ради. 2016. № 9. Ст. 89.

2. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-19 // Відомості Верховної Ради. 2015. № 36. Ст. 360.

3. Про Положення про порядок проведення перевірок додержання законодавства про захист економічної конкуренції: Розпорядження Антимонопольного комітету України від 25.12.2001 № 182-р.

Дацюк Тетяна Кузьмівна

к.ю.н., доц., завідувач кафедри правових дисциплін Криворізького факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ТА БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА СВІТОВИЙ ДОСВІД

Для України проблема протидії тероризму набула особливої актуальності з початком агресії з боку Російської Федерації, яка порушила територіальну цілісність нашої держави та загрожує її незалежності. Силами і засобами розвідувальних органів і спеціальних служб країна – агресор спровокувала численні терористичні акти на території Донецької і Луганської та інших областей України, а також збройні виступи сепаратистів.

Незаконні збройні формування, що діють на тимчасово непідконтрольній

території України, широко використовують терористичну тактику, яка мало чим відрізняється від дій організацій, визнаних терористичними на міжнародному рівні (як «Аль – Каїда» або «Ісламська держава»).

Бойовики, які діють в Україні, користуються постійно підтримкою з території Російської Федерації, що здійснює масштабні поставки озброєння, військової техніки, боєприпасів, надає значні матеріальні та фінансові ресурси, а також проводить їх підготовку на своїх військових полігонах.

У нинішніх умовах діяльність міжнародних терористичних організацій не лише негативно позначається на безпековому середовищі, а й становить безпосередню загрозу для національної безпеки України. Можливість використання міжнародними терористами території нашої держави для транзиту, відпочинку і оздоровлення, незаконного перевезення зброї, людей, наркотичних речовин в умовах збройного конфлікту на Донбасі та відсутності контролю за ділянкою державного кордону в районі проведення антитерористичної операції може бути використана РФ як для виправдання можливих агресивних дій, під виглядом боротьби з тероризмом, так у ході інформаційної компанії проти нашої держави.

Підвищення стійкості України до терористичної загрози потребує певного удосконалення антитерористичного законодавства України, оновлення моделі взаємодії спеціальних служб і правоохоронних органів з населенням з питань запобігання і протидії тероризму, а також мінімізації наслідків вчинення терактів. У цих процесах має бути врахований як досвід проведення АТО на території окремих районів Донецької і Луганської областей, так і передовий іноземний досвід.

У тлумачному словнику сучасної української мови дається таке трактування тероризму, терору: найгостріша форма боротьби проти політичних і класових супротивників із застосуванням насильства аж до фізичного знищення. Надмірна жорстокість стосовно кого – небудь, залякування, тероризм. Здійснювання, застосування терору, діяльність і тактика терористів [2, с. 1242]

Терор(від лат. *terror* – страх, жах) – це цілеспрямованість застрашлива дія, а також ідеологія насильства і практику впливу на суспільну свідомість, пов'язана із залякуванням населення різними формами протиправних насильницьких дій. Багато дослідників розглядають тероризм як один із способів політичної боротьби із застосуванням ідеологічно мотивованого насильства, Тероризм можливий за умови співчуття справі терористів хоча б частини суспільства, тобто терористи потребують підтримки населення, саме з якого можуть формуватися так звані терористичні мережі [5, с.74]

Нові традиції у розвитку міжнародного тероризму створюють додаткові виклики для національної і міжнародної безпеки і потребують належного реагування. З огляду на це, заходи з удосконалення антитерористичної політики і боротьби з тероризмом як на національному, так і на міжнародному рівнях повинні мати перманентний характер навіть за умов низького рівня відповідно загрози. Наразі зусилля багатьох країн спрямовані на посилення захисту від терористичної загрози.

Сплеск масштабу нелегальної міграції до Європи у 2015р. фактично продемонстрував слабкість європейських інституцій, відповідальних за охорони зовнішніх кордонів та надання притулку біженцям: Агентства з охорони зов-

нішніх кордонів Євросоюзу (FRONTEX) та Бюро з питань надання притулку ESAO (European Asylum Support Office), а також і прорахунки європейської політики контролю на кордонах. Беручи це до уваги, Єврокомісія підготувала та у листопаді 2015р. оприлюднила у Брюсселі оновлену Європейську у політику слідства (Review of the European Neighbourhood Policy), якою встановлено нові рамки відносин ЄС із 16 країнами – сусідами на сході та півдні ЄС(включаючи Україну). Вперше у такому форматі взаємодії ЄС із своїми сусідами з'явилися без пекові інструменти, серед яких – боротьба з нелегальною міграцією. У грудні того ж року Європейська комісія оприлюднила плани щодо створення на основі FRONTEX нової прикордонної служби та берегової охорони на всіх зовнішніх кордонах ЄС, що допомагатиме сповільнити приплив біженців з Близького Сходу та Африки до Європи.

З огляду на зростання терористичної загрози, низкою країн було змінено національне законодавство з питань протидії тероризму, у т.ч. надано додаткові повноваження правоохоронним органам і спеціальним службам.

Так, 24 червня 2016 р. у ФРН ухвалено закон «Про заходи з протидії тероризму» яким передбачається:

- запровадження більш жорстоких правил реєстрації власників передплатеного зв'язку;
- організація автоматизованого обміну даними між національними спецслужбами та правоохоронними органами, а також із спецслужбами іноземних держав;
- збільшення термінів зберігання відповідної інформації;
- розширення оперативної складової у діяльності поліції, особливо у контексті протидії нелегальній міграції;
- зменшення з 16 до 14 років мінімального віку громадян, за якими дозволено здійснювати стеження.

Також у контексті розвитку системи запобігання терористичним актам у Німеччині заплановано введення нової системи оцінки загроз «Радар», що призначена для посилення моніторингу за потенційними терористами та покращення взаємодії поліцейських служб і судових органів.

Аналогічні підходи щодо посилення протидії тероризму було застосовано у Польщі, Угорщині, Китаї.

З огляду на тенденції до зростання небезпеки тероризму, зміни антитеористичного законодавства, у т.ч. щодо посилення силової компоненти у системі протидії тероризму, збільшення витрат на фінансування їх потреб, спостерігається і в інших країнах світу: Канаді, Швейцарії, Австралії тощо.

Останні контртерористичні стратегії США приймалися у 2003р., 2011р., 2016р. Вони чітко орієнтовані на забезпечення національних інтересів США та подолання характерної терористичної загрози.

Нова версія Контртерористичної стратегії Сполученого Королівства (CONTESN – The united Kingdom's Strategy for Countering Terrorism – Annual Report) видана у липні 2016 р. та включає доповідь щодо тероризму та боротьби з ним за 2015р.[1]

За даними Генеральної прокуратури України [4], в Україні зареєстровано кримінальні правопорушення за статтями КК України:

- 258 (терористичний акт): у 2013 р. – 4, у 2014 р. – 1515, у 2015р. – 1305,

у 2016р. – 1869, у січні – квітні 2017р. – 538;

• 258 – 1 (втягнення у вчинення терористичного акту): у 2013 р. – 0, у 2014 р. – 7, у 2015 р. – 1, у 2016 р. – 5;

• 258 – 2(публічні заклики до вчинення терористичного акту): у 2013 р. – 2, у 2014 р. – 5, у 2015 р. – 5, у 2016 р. – 5, у 2017 р. – 0;

• 258 – 3(створення терористичної групи чи терористичної організації):у 2013 р. – 1, у 2014 р. – 489, у 2015 р. – 877, у 2016 р. – 411, у січні – квітні 2017 р. – 130;

• 258 – 4 (сприяння вчиненню терористичного акту): у 2013 р. – 0, у 2014 р. – 12, у 2015 р. – 7, у 2016 р. – 4, у січні – квітні 2017 р. – 0;

• 258 – 5 (фінансування тероризму) у 2013 р. – 3, у 2014 р. – 60, у 2015 р. – 184, у 2016 р. – 99, у січні – квітні 2017р. – 23.

Не менш показовим відаються статистичні показники щодо кількості зареєстрованих в Україні кримінальних правопорушень за статтею 25 – 3 КК України(створення терористичної групи чи терористичної організації). У 2014р. таких злочинів зареєстровано 489, а у 2015р. – 877. Таким чином, спостерігалось суттєве (майже удвічі)збільшення кількості задокументованих фактів створення терористичної групи чи терористичної організації. У 2016 р. кількість зазначених злочинів знизилася до показника 2014 р. та зупинилась на позначці 411 [4] . Однак за створення терористичної групи чи терористичної організації у 2014 р. жодну особу не було засуджено, у 2015р. засуджено уже 12 осіб, а у 2016р. – 59 [2]. Таким чином, за вчинення протягом зазначеного періоду 1777 злочинів засуджено всього 71 особу . Тож можна припустити, що зазначені статистичні показники свідчать про необхідність належного законодавчого закріплення процедури визнання організацій терористичними, що, як видається, дозволить поліпшити ефективність розслідування правопорушень, передбачених статтею 258-3 КК України.

Виключно важливим видається й те, що у Стратегії національної безпеки України, затвердженій Президентом України 25 травня 2015р., серед основних напрямів державної політики у сфері національної безпеки України серед іншого визначено:

- нейтралізацію сепаратистських та екстремістських рухів і організацій;
- забезпечення державної безпеки у сферах боротьби з тероризмом, економічної, інформаційної, кібернетичної безпеки;
- розвиток спроможностей щодо запобігання і боротьби з тероризмом, а також спільної боротьби з тероризмом;

Як видно, у цьому політико – правовому документі значна увага приділяється створенню належних умов для захисту життєво важливих національних інтересів України та її громадян від сучасних терористичних загроз.

Законом України «Про боротьбу з тероризмом» визначає, що терористична діяльність охоплює:

- планування, організацію, підготовку та вчинення терористичних актів;
- підбурювання до вчинення терористичних актів, насильства над фізичними особами або організаціями, знищення матеріальних об'єктів у терористичних цілях;
- організацію незаконних збройних формувань, злочинних угруповань (злочинних організацій), організованих злочинних груп для вчинення терорис-

тичних актів, так само як і участь у таких актах;

- вербування, озброєння, підготовку та використання терористів;
- пропаганду і поширення ідеології тероризму;
- фінансування та інше сприяння тероризму;

Статтями 23, 24, 25 цього Закону встановлено, що особи, винні у здійсненні терористичної діяльності, несуть кримінальну відповідальність у порядку, передбаченому законом. Тож, у Кримінальному кодексі (далі – КК) України міститься низка кримінально – правових норм, яким передбачено покарання:

- за терористичний акт (стаття 258),
- втягнення у вчинення терористичного акту (стаття 258-1),
- публічні заклики до вчинення терористичного акту (стаття 258-2),
- створення терористичної групи чи терористичної організації (ст. 258-3),
- сприяння вчиненню терористичного акту (стаття 258-4)
- фінансування тероризму (стаття 258-5),
- вчинення інших діянь, які мають ознаки тероризму :посягання на життя державного чи громадського діяча (стаття 112), диверсія (стаття 113), захоплення заручників (стаття 147), створення на передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (стаття 260), посягання на життя представника іноземної держави (стаття 443), злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (стаття 444).

Зміна характеру терористичної загрози в Україні вкрай негативно позначалась на криміногенній ситуації.

Таким чином можна констатувати, що Україна в цілому створила необхідні законодавчі умови для забезпечення успішної протидії тероризму. Однак під час удосконалення нормативно – правової бази боротьби з тероризмом в Україні доцільно враховувати як власний, так і світовий досвід у цій сфері, у тому числі передбачати використання нових технологій і методів такої антитерористичної діяльності.

1. Актуальні питання протидії тероризму у світі та в Україні: аналіт. доповідь / [Резнікова О. О., Місюра А. О., Дрьомов С. В., Войтовський К. Є.]; за заг. ред. О. О. Резнікової. – К.: НІСД, 2017. – 60 с.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD). / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2009. – 1736 с. 3. Вікіпедія, вільна енциклопедія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

3. Додаток 1 до листа ДСА України від 27.05.2015 № 14-9966/15. 2

4. Лист Генеральної прокуратури України від 27 серпня 2015 року (реєстр. № 19/4-122 вих. – 15).

5. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом: [монографія] / В. А. Ліпкан, Д. Й. Никифорчук, М. М. Руденко. — К. : Знання, 2002. — 254 с. (20,8 д.а.)